

Kurta Mihály

A múzeumandragógia relevanciája és a múzeumi közművelődés elavulása

A múzeumandragógia relevanciája, jelenzsugorodás, múlt bővülés

Ismert axióma, hogy egyetemes világunkban az emberről, természetről, a transzcendens tételezésekről csak úgy lehetséges autentikus módon értekezni, ha a múlt – jelen – jövő összefüggéseit és kölcsönhatásait rendszerként értelmezzük, és a globális kultúra kereteit is kijelöljük. A kultúrák találkozása, az európai kultúra érintkezése más kultúrákkal alapkérdése nemcsak a kulturális, vizuális, történeti, filozófiai antropológiának, hanem a múzeumandragógiának is.

A helyi, a nemzeti, a regionális, a transznacionális, európai, globális kultúra értelmezésében a muzeális jellegű rendszerek működésükkel mintát jelentenek a kultúra, a társadalom számára.

Természetesnek tekintjük, hogy a kultúráról, a múzeumi funkciókról, vagy akár a múzeumok küldetéséről a tudományos, és transzcendentális értelmezésekben, különösen a lokális és regionális tagozódásokat tekintve, változó hangsúlyokkal találkozhatunk.

A koraújkor nemzeti kultúrái mindenütt egyetemes elemekből építkeznek, nyelvi, etnikai, a régiók geopolitikai adottságainak sajátosságai között (R. VÁRKONYI, 2003, 140-141).

Hofer Tamás szerint, a globalizáció kifejezés és narratíva rendkívül diverzifikált.

„Ez a kifejezés, nem pontos, olyan transznacionális, transzkulturális áramlásokra utal, amelyek összességükben átfogják a glóbuszt. Ezek az áramlások hallatlanul kibővültek, felgyorsultak az elmúlt évtizedben (amikor az emberiség egyébként nyolcszázmillióval nőtt). Hatásukra a kultúrák területhez-embercsoportához kötöttsége, az egyes emberek adskriptív módon meghatározott kultúrához való tartozása jelentősen föllazult.

Áramlanak maguk az emberek: kivándorlók, menekülők, tanulók, vendégmunkások, turisták, zarándokok, stb. Sok ember szerez tapasztalatot második, harmadik kultúrában. Kialakulóban

vannak „nemzetközi életformák” (operaénekestől, sztár-sportolótól a külkereskedőig). Az értelmiség többé-kevésbé „nemzetközi színezetet kap” (HOFER, 1993, 9-11).

Az antropológiának, kulturális antropológiának nyilván kiterjesztett álláspontjáról van szó, de a kultúrakutatásban, múzeumandragógiában természetesen jelen vannak más álláspontok is.

Mondjuk úgy, hogy a klasszikus bölcséleti filozófiát képviselő, elemző interdiszciplináris kultúrkörön belül például a nemzeti önbecsülés, önbizalom, méltóság szellemi súlyponti kérdés. A tudományos, összehasonlító elemzésekben is megmutatkozik, hogy „a múlt tudatosítása minden nemzet és nemzetiség természetes és jogos gondolkodása önmagáról” felfogás/attitűd igen plasztikus, markáns formában tükröződik vissza.

A nemzeti emlékezésekben látszólag a múlt megbecsülése, valójában a jelen önbecsülése és a jövő lehetősége a tét. Ott rejtőzik benne a tragédia: a jövőbeli perspektívák elhalványulása majd elvesztése a múltbeli értékek „hütlenné kezelésével” kezdődik (ÉLES, 2010, 63-72). „A nemzet, ha nem érzi múltját, elveszti jelenét.” Ezt Erdélyi János állította 1856 tavaszán, *A hazai bölcsészet jelene* című tanulmányában.¹ „Nem lehetünk eléggé féltékenyek nemzetiségünkre” – írta Eötvös József. „Mi az egyesnek jelleme, az népnek a nemzetiség, s amely nép ezt elveszté és múltját megtagadta: a jelenben csak megvetést, a jövőtől enyészetet várhat, és nem is érdemel mást.” (*A hazai sportról*, 1857.)²

„A múlt tiszteletén, a jelen munkáságán, a jövőbe vetett hiten nyugszik a társadalom, az állam és az egész emberiség” – figyelmeztetett Gyulai Pál. „Jaj a kornak, mely a múltat bálványimádássá, a jelent tespedéssé aljasítja, valamint annak is, mely csak rontani képes s lelkesülése a jövőért nem egyéb, mint a szenvedély és tehetetlenség rajongása.” (*A kolozsvári Református Főiskola tanévének megnyitásakor*, 1861. szeptember 7.)³

Babits Mihály írta 1910-ben: „A nemzet, melynek nem volna történelme, olyan lenne, mint a gyermek, aki nem tudja, mi történt vele tegnap. Létének nagyobb részét: múltját veszítené az ily nemzet, nem volna egy nemzet többé, s minden emberöltővel kihalna, mint az egy napos pillangó. Az emberi öntudat alapja az emlékezet, a nemzeti öntudat a történelmi emlékezet.”

(BELLÉR, 1981, 5-7).

¹ ERDÉLYI János 1961. 407. Éles Csaba kiemelése

² EÖTVÖS József 1976. 167. Éles Csaba kiemelése

³ GYULAI Pál 1961. 268. Éles Csaba kiemelése

Csakhogy a reneszánszsal elindult folyamat, az a meggyőződés és mentalitás, hogy „a jövő megcsinálható”, mára sokat veszített erejéből. Mint cselekvést meghatározó tudás és bizonyosság elhalványult, a régi jövő – képeket mintha lomtárba tette volna válsággal küzdő világunk. Korunk nagy újdonságai – információrobbanás, atom, felgyorsult technikai fejlődés – következménye, hogy a jövő nem tervezhető meg pontosan. Nem tudom milyen újdonságot hoz a holnap, s mindezekből mi következik! Eddig nem is álmodott új lehetőségek, bonyolult következményekkel, vagy soha nem sejtett, vagy pontosan fel nem mért bajok. Ki ne ismerné például az egyre fenyegetőbb környezeti problémákat, a természetpusztulás láncreakcióival együtt. Különös, hogy bizonytalan lett a jövő.

A másik kérdéskör ezzel összefügg, és úgy fogalmazzák meg, hogy „jelenzsugorodás”. A modern információ elévülési dinamikája igen magas. Az öt évvel ezelőtti modern bútor már nem modern, idejét múlt, a réginek, az antik bútornak nagyobb az időtálló értéke. (...) Figyelemre méltó Hans Tietze bécsi művészettörténész az első világháborút követő évtizedből: „a fiatal művészek alkotásai hamarabb avulnak el, mint ahogy a festék megszárad rajtuk. A művészeti újítás arányszáma százhusz év alatt tízszeres növekedést jelent.” (1925)

Minél gyorsabban fejlődik egy ország, annál nagyobb a megőrzendő tárgyak múzeumainak száma. Tehát a múlt a fejlődés dinamikájával egyenes arányban egyre fontosabb. A megőrzendő emléktárgyak mennyisége a civilizáció dinamikájával arányosan növekszik. A jelen lerövidül. Nincsenek többé az állandóság évtizedei. Mire jelenünk valamely jelenségét megfigyelhetjük alaposabban az már múlttá, változik. Egészen más új jelenségek tolulnak a helyébe. Tehát a jövő megtervezhetetlen a jelen gyorsan múló pillanat lett. A kultúra szerkezetét, milyenségét, áttételes összefüggéseit a múltban vizsgálhatjuk. Csak így érthető meg a jelen számos tünete. Így érthető a kultúra időtálló értékrendszere (R.VÁRKONYI, 1993, 138-139).

A múzeumok szellemi, kulturális térhódítása az elemzett szerves fejlődés következménye, gyűjteményeik által ugyanis egyszerre kozmosz és mikrokozmosz is a múzeumi világ.

A múzeumok predesztinációja logikai és intellektuális értelemben is mindezekből következik: a formális oktatás/képzés azáltal válhat holisztikus képzéssé, ha: informális, nonformális, autonom múzeumi tanulási keretekkel, és egyéb „tereptapasztalatokkal” kiegészül.

Markáns módon mutatkozik, hogy az élethosszon át tartó tanulás súlypontja megbillent, a jövő nem a gyermek /első/második fokozat oktatásától, hanem a harmadik fokozattól/felsőoktatástól, döntően pedig a negyedik fokozattól, a felnőttoktatástól/felnőttképzés minőségétől függ.

Gyermekeket, középiskolásokat, főiskolásokat/egyetemistákat pozicionálni képes tanárookra/szaktanárookra van szükség, olyan felnőttképzőkre van szükség, akik elsajátították az új egyetemes világrend tanulnivalóit, kulturális forradalmat teremtve az általános és felnőtt szabadművelődésnek, andragógusok és szakandragógusok által (is).

A múzeum tudomány, vagy muzeológia tudomány és az andragógia diszciplína szerves komplexitásának, interdiszciplináris narrációjának végeredménye a múzeumandragógia, amelyet új szakandragógiának tekintünk.

A múzeumandragógia új diszciplína, szakandragógia, amelynek kutatási témáját/tematikáját, fogalmát, narratíváját, metanarratíváját több tanulmányunkban publikáltunk, most hangsúlyozandó prioritás: a felnőtt generációk jelenkori „kiképzésétől” függ jövőnk.⁴

A múzeumandragógián belül, a múzeumi felnőttképzés, felnőttoktatás, felnőttnevelés tételeit, elméleti és gyakorlati összefüggéseit az élethosszon át tartó tanulási paradigma foglalja rendszerbe, „de lényegében mégis arról van szó, hogy a tudományok fejlődését az integrálódás és differenciálódás hullámzó, vagy pulzáló folyamatai alkotják. Mindig akkor jön létre új tudomány, ha szükség van rá, a tudomány belső autonómiáját és az igényeket tekintve(...).

Minden új tudományos program megköveteli az elődök eredményeinek kritikai számbavételét, már csak azért is, hogy az ismétlés elkerülhető legyen.” (R.VÁRKONYI, 1993, 140-141).

Teóriánk és gyakorlati cselekvéseink szerint is manifesztálódik az, hogy az andragógus, a múzeumandragógus is komplex képzettségű társadalomkutató, tehát nem közművelődési szakember.

Kunt Ernő az alábbiakat írja, amely a múzeumandragógiának is kiinduló pontja: „a nemzetközi és – nemzeti mértékben – a hazai tapasztalatok alapján úgy tetszik, hogy egyre kifejezettebb az igény komplex képzettségű társadalomkutatók iránt. A régiókat jellemző, s egyszersmind megterhelő társadalmi feszültségek, a nemzetek, a társadalmi rétegek/csoportok közötti demokratikus együttélés reményének hitelesítése, a harmadik évezred globális kihívásai tudománytörténetileg elfogulatlan, igényesen felkészített, módszertanilag sokoldalúan képzett, a tudományos életben felszabadultan mozgó kutatókat kíván. Olyanokat, akik tudják, hogy a társadalom és kultúra ismeretéhez mindenekelőtt közvetlen tereptapasztalatokra van szükség, s a

⁴ Bibliográfiai hivatkozásunkban felsoroljuk az említett művek listáját

társadalmi tér bármely része tekinthető terepnek; akik szükségét érzik, hogy a társadalmi környezet megismerésével párhuzamosan önmagukat is mindjobban megismerjék; akik annak dacára, hogy interdiszciplináris ismereteket szereznek, nem válnak egyetlen szaktudományban sem félművelt sarlatánokká, de holisztikus érzékenységük az elmélyült szakkutatásban is megmarad, s akik nem válnak semmiféle szakmai sovinizmus rabjaivá, hanem megteremtik a szakmai kijózanodás kritikai közegét, amelyben jól érezvén magukat nem emigrálnak, hanem egymás érvényesítésén munkálkodnak, amire egy ilyen tragikusan egymásra utalt régió tudományosságában feltétlenül szükség van. Mindezeket meggondolva, s belátva azt, hogy korunk levegőjében, társadalmi atmoszférájában és annak tudományos leképzési kísérleteiben mintha körvonalazódna egy új társadalommegismerési, társadalomértelmezési igényesség, amely – ha szabad ilyet mondani tudományokról – ösztönösen bukkan fel, és nem elégszik meg azzal, hogy a hagyományos társadalomtudományok tradicionális határain a minőségi együttműködés módjait keresi, hanem átmettszi azokat, sajátos új egységet foglalva le magának. E folyamat hivatott megismerni minél több társadalomtudomány bevonásával konferenciánk”(KUNT, 1993, 150).

Közművelődés, múzeumi közművelődés, múzeumi kultúraközvetítés

A múzeum fogalmát az új múzeumi etikai kódex szerint idézzük, amely az ICOM hivatalos definíciója:

„a múzeum olyan nem profitérdekelt, a társadalom és fejlődése szolgálatában álló, a közszámára nyitott állandó intézmény, amely az emberiség és környezete tárgyi és szellemi örökségét gyűjti, megőrzi, tudományos szempontból feldolgozza, kiállítja, vagy más módon közvetíti tudományos, oktatási és szórakoztató céllal” (Magyar Múzeumi Etikai Kódex, 2011 3-4.).

„A múzeum tegyen meg mindent, hogy az alaptevékenységétől eltérő tevékenység ne sértse a látogatóknak a gyűjteményekhez és a kiállításokhoz, a múzeum programjaihoz való hozzá

férését, ne csorbítsa az intézmény jó hírnevét, méltóságát.” (Magyar Múzeumi Etikai Kódex, 2011 4-5.)

„A múzeumok igyekezzenek minél szélesebb körben biztosítani a társadalom számára minden olyan eszközt, amelyekkel a látogatók ismeret – és élményszerzését, valamint a gyűjtemények jobb megértését segítik elő.

A múzeumok rendszeresen mérjék fel látogatóik és használóik összetételét és igényeit, hogy ez által teljesebb körű kiszolgálást nyújthassanak a különböző társadalmi csoportokból jövő, eltérő életkorú, és felkészültségű látogatók számára.” (7-8.)

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság Herman Ottó Múzeuma, az ország legnagyobb és legtöbb műtárggyal rendelkező vidéki múzeumi intézménye, de az Észak-alföldi térségnek is meghatározó kulturális központja. Gyűjteményi gazdagságát is bemutatjuk, bizonyítandó, hogy azok a múzeumok, amelyek a kulturális ágazat valamennyi alágazati tevékenységrendszerének funkcióit gyakorolják, nem közművelődési, hanem döntően komplex társadalomkutatási, és kultúráközvetítési feladatokat látnak el. A Herman Ottó Múzeum depositóriumában közel félmillió, egyedileg nyilvántartott műtárgy található.

Messze más a közművelődés, és messze más a kultúráközvetítés rendszere és funkciója is.

A közösségi krízis problémaköre korunkban bonyolult kutatási problémát jelent, amely kérdésre adandó válasz nem kereshető vissza a közművelődés szimplifikált módszerével.

Mellette elméleti hiányosság, hogy a kultúra fogalma máig sem tisztázott fogalmi kérdés. A múzeumi kultúráközvetítési rendszerrel foglalkozó szakmát is elbizonytalanítja, hogy múzeumi fogalom használatainkban melyik terminológia az autentikus: 1. múzeumi közművelődés, 2. múzeumi kultúráközvetítés, 3. kulturális mediáció!?

A kulturális ágazaton belül a múzeumok az 1976. évi közművelődési törvény besorolása szerint közművelődési alapintézménynek (is) besoroltnak, ezért gyakran használjuk a múzeumi közművelődés fogalmat. Könnyű azonban belátni, hogy a múzeumok tudományos műhellyé nyilvánított legitimitációval, művészeti feladatkörrel, a jelenben oktatási-tanulási funkciókkal rendelkező intézmények, oktató múzeumok is. A múzeumi gyűjtemény vitathatatlan plaszticitással reprezentálja a komplexitás tényanyagát.

Összefoglalva: a múzeum, a kulturális ágazatot alkotó valamennyi kulturális alágazati tevékenységet gyakorolja: oktatás, közművelődés, művészet, tudomány, média-tömegkommunikáció.

A törvény érvényességét nem vitatandó kiemeljük, hogy mivel a múzeumok közművelődési tevékenységen túli tevékenységet gyakorolnak, illetőleg meghaladják a közművelődési törvényben elfogadott hatókört, ezért nem közművelődési, hanem jellemzőbben kultúráközvetítési tevékenységet folytatnak.

A közművelődés fogalom használatával kapcsolatos kritikánk lényege, hogy túlzottan is taxatív fogalommá vált maga a „közművelődés” szó. A szakmai értekezésekben, a közbeszédben, tudományos, ismeretterjesztő értelemben hol szűk, hol tág közművelődés fogalmat használunk. Úgy vélem nem egyedül vallom, hogy ennek a folyamatnak 4 fontos logikai következménye határozható meg:

1. Ha a múzeumi közművelődés fogalmát használjuk, akkor a közművelődési törvény paragrafusa alkalmazandó, ez alatt a közművelődési terület és a törvényben rögzített művészeti, média és tömegkommunikáció tevékenységet értjük!

2. Ha a múzeumi kultúráközvetítés fogalmat használjuk a törvényben rögzített közművelődés fogalom mellett, értelmezendő a közművelődés határterületén túl művelt múzeumi tevékenység: a tudomány, az oktatás. Múzeumi értelemben mást jelent a múzeumi közművelődés, megint mást jelent a múzeumi kultúráközvetítés fogalma.

3. Ha a tradíció felé hajló múzeumi közművelődési fogalmat használjuk, amely szintén ismert terminológia, akkor megint más a helyzet és mást értünk alatta. Konkrétan: A XIX. század második felében a gazdasági élet fellendülését és a polgárság megerősödését követően erős közművelődési mozgalom bontakozott ki vidéken is. Az egyesületekbe tömörült polgárság alapvető célkitűzései közé sorolta a múzeumok megalapítását is. Magyarország legjelentősebb vidéki városaiban döntő részben 1867–1914 között, a dualizmus időszakában jöttek létre a múzeumok.⁵ (VERES, 2009. 13–17).

Tisztázni kell tehát a fogalmak használatát, bár a szakszerű és pontos használatot álláspontunk szerint a múzeumi kultúráközvetítés fogalma jelenti.

⁵ Veres László huszonkét közel huszonkét évig volt a Herman Ottó Múzeum igazgatója.

4. Ha minden iskolán kívüli kulturális, művelődési, tanulási tevékenységet a közművelődés fogalmához társítunk, akkor meg kell változtatni a közművelődési törvényt, legalábbis pontosítani szükséges azt, hiszen a mai egzisztenciális versenyfutásban jellemzővé vált, súlyozott kérdéssé sűrűsödött az egyéni tanulás gyakorlása, amelyet a törvény szövegezésének idejében még nem ismerhettek fel.

A közművelődési törvény szerint a közművelődés fogalma: A közművelődés a polgárok iskolán kívüli, öntevékeny, önművelő, megismerő, kultúra elsajátító, művelődő és alkotó célú cselekvése, amely jellemzően együttműködésben, közösségekben valósul meg.⁶ A múzeumandragógia a múzeumi funkciók gyakorlata által predesztinált arra, hogy a múzeumi kultúráközvetítés fogalmat használja. *A kulturális ágazat oktatási, közművelődési, tudományos, művészeti, média és infokommunikációs feladatait komplexen magába foglaló múzeumi rendszer ismeretanyagára, tudásbázisára épülő tudományos és ismeretterjesztő, tanulást segítő, személyiségformálást, alternatív konfliktus megoldást animáló múzeumi közvetítési feladatok gyakorlását múzeumi kultúráközvetítésnek nevezzük.*⁷

A múzeumi kultúráközvetítés jelenkori célja, hogy minden egyes személy és közösség számára a múzeum interaktív keretek között elérhető legyen, függetlenül attól, hogy egyén, család, formális, informális, civil csoport igényli a szolgáltatásokat. A konkrét korosztályokat célzó és aktivizáló múzeumi kultúráközvetítő programjainkat szakmuzeológusok közreműködésével múzeumpedagógiai, múzeumandragógiai, múzeumgerontológiai (speciális múzeumi közönség⁸) programok keretében kínáljuk mind az egyénileg, mind a társas formában érdeklődő, tanulni, szórakozni akaró ember/ek/ számára, biztosítva az aktivitás feltételeit, akár a múzeumi tér öntevékeny használatát is. A magyar múzeumok ebben az értelmezésben gyermek,- család,- és látogatóbarát intézmények, a „múzeumok mindenkinek” kötelezettségét is vállaló program alapján pedig a múzeumok társadalombarát közösségi terek, tanulási helyszínek is.

2. A múzeumi gyűjtemény, mint a múzeumi tudásbázis/tudástér példatára

⁶ 1997. évi CXL. Törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről

⁷ KURTA Mihály előadása. Széphalom, I. Országos Múzeumandragógiai Konferencia 2009.

⁸ SZabó József 2009. ben az I. Országos Múzeumandragógiai konferencián vezette be a fogalmat..

A miskolci Herman Ottó Múzeum a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság központi intézménye. Az egységes múzeumi gyűjtemény, a múzeumi szakterületek gyűjteményeiből tevődik össze, amelyeknek jelentős része a Gyűjteményi Raktári és Tanulmányi Központban, közismert nevén a miskolci Tímár-malom utcai raktárában található.

Páratlan közkinccsé válhat a teljes depozitórium, ha megteremtjük az Oktató, Tanulmányi Múzeum és Látványtár feltételrendszerét, de ehhez a fenntartó önzetlen támogatása mellett, központi támogatást is remélünk. A gyűjteményeink reprezentálják múzeumunk tudásbázis-kínálatának perspektíváját, a mindentudás fejlesztésének vállalhatóságát, megvalósíthatóságát, a társadalom kulturális feladatainak ellátására hivatott intézményi adottságunkat.

2.1 Régészeti gyűjtemény

A föld felszíne alatt rejlő muzeális tárgyak vagy ingatlan emlékek (történeti ill. régészeti jelentőségű földterületek, műemlékek) felkutatására irányuló munkálatok eredményeképpen keletkezett műtárgyegyüttes.

2.2. Néprajzi gyűjtemény

Borsod-Abaúj-Zemplén megye és az észak-kelet magyarországi tájegység népi kultúrájának tárgyi emlékeit és írásos dokumentációját valamint fotó- és hanganyagát magában foglaló gyűjtemény.

2.3. Történeti gyűjtemény

A megye és az észak-kelet magyarországi régió 16. századtól napjainkig ívelő történelmének emlékeit és azok leírását magában foglaló gyűjtemény.

2.4. Képzőművészeti gyűjtemény

Országos gyűjtőkörű gyűjtemény, amely a magyar nemzeti művészet kialakulásától napjainkig követi nyomon festészetünk, szobrászatunk és grafikai művészetünk alakulását.

A gyűjtemény külön figyelmet szentel az Észak-Magyarországhoz kötődő képzőművészeti élet alakulásának, megfelelő szakmai igényességgel és alapossgal gyűjti és dokumentálja azt.

2.5. Iparművészeti gyűjtemény:

A képzőművészeti gyűjteményhez hasonlóan országos gyűjtőkörű gyűjtemény, amely kiemelt figyelmet fordít az észak-magyarországi régió iparművészeti emlékeinek gyűjtésére és azok dokumentálására.

2.6. Irodalomtörténeti gyűjtemény

A gyűjtemény Borsod-Abaúj-Zemplén megye irodalmi életének múltját és jelenét reprezentáló tárgyak és dokumentumok gyűjtőhelye.

2.7. Fotótörténeti gyűjtemény

A fotózás és a fotóművészet emlékeinek tárháza.

(A gyűjtemény jelenleg nem publikus, kutatása csak a megyei múzeumigazgató-helyettes I. előzetes engedélye alapján végezhető.)

2.8. Numizmatikai gyűjtemény

Országos gyűjtőkörű gyűjtemény, amely kiemelt figyelmet szentel az észak-magyarországi régióhoz kapcsolódó vagy a régióban előállított numizmatikai tárgyak megőrzésére, dokumentálására.

(Jelenleg zárolt gyűjtemény, kutatása a Megyei Múzeumigazgató előzetes engedélye alapján történhet.)

2.9. Természettudományi gyűjtemény

A gyűjtemény a természettudományos muzeológia klasszikus tárgyaihoz (mineralógia, botanika és zoológia) tartozó területeken folytat gyűjtési, gyűjteményezési tevékenységet.

A gyűjtemény feladata a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei illetve – különösen minerológiai téren – az észak-magyarországi gyűjtőterület illetve annak természetrajzi határain belüli területek területfeltáró kutatása is.

2.10. Technikatörténeti gyűjtemény

A technikatörténeti szakgyűjtemény elsősorban Borsod-Abaúj-Zemplén megyére, de alkalmanként a megyehatáron túlra kiterjedő gyűjtőkörrel gyűjti az elsődlegesen az agráripár technikai fejlődését dokumentáló tárgyi emlékanyagot.

A múzeumandragógus irtózatosan nehéz feladattal küzd, hiszen a szakmuzeológus segítségével maga sem értheti meg a gyűjteménnyel összefüggő diszciplináris, történeti, tudomány-rendszertani összefüggéseket, pedig a múzeumi felnőttképzés, felnőttoktatás, felnőttnevelés a múzeumi gyűjteményre, a komplex jelentéssel bíró gyűjteményi narratívára épül.

A múzeummediáció témakörével foglalkozó múzeumandragógus a vallási, kulturális, civilizációs, etnokulturális konfliktusok múzeumi feladataival kapcsolatos teendőket lát el, amely még nem jelent kialakult gyakorlatot múzeumainkban, de a feladatok ellátása, végezze azt múzeumandragógus, vagy múzeumpedagógus antropológiai, kulturális antropológiai ismeretet igényel.

A múzeumandragógus, múzeumpedagógus, múzeumantropológus/kulturális antropológus szakemberek komplex képzettségű társadalomkutatók, de alkalmazott kultúratudományi tevékenységük gyakorlása alatt, ők a múzeumi kultúráközvetítők, ugyanis ma már a múzeumi közművelődési szakembereket, inkább mechanikus kultúrákiszerező értelmiségi munkásoknak, szórakoztató, vagy rendezvényszervező munkatársaknak tekintjük.

Éles Csabát kutatása, elemzése vizionálja, bizonyítja⁹ Comenius műveit elemezve, hogy bár maga Comenius is a pedagógiai tevékenysége általa híres, de andragógus is volt, hiszen nem csak az életen át tartó tanulás filozófiáját és gyakorlatát tekintette az emberi minőség alaptételének, hanem a tanítást a felnőttekre is kiterjesztette.

A középkorban, akár ismerhették, felismerhették az andragógia diszciplinát, ezt tételezi Éles Csaba (nyilván más elnevezés alatt működött), de tény, a pedagógusok, teológusok (SÁRI,

⁹ Éles Csaba andragógiatörténeti előadása a 2011. évi debreceni Országos Közművelődési és Andragógiai Konferencián hangzott el.

2009, 130-136), értelmiségek már a középkorban is segítették a felnőtt egyént, a felnőtt közösséget a tudáselsajátításában. A klasszikus bölcséleti filozófia kérdéseit kutató Éles Csaba tudományos eredményeit is figyelve, a múzeumandragógia is fontosnak tartja a „komplex képzettségű társadalmi kutatók” válaszait, arra a kérdésre is, hogy hol veszítette el szerves tanulási rendszerét a felnőtt emberiség, és mi az oka a tendenciájában rohamosan terjedő modern elbutulási folyamatnak, ha már a középkorban is működtek „andragógusok”, „felnőttképzők”, „felnőttoktatók”.

Kunt Ernőnek a kulturális és vizuális antropológia diszciplína magyarországi szakalapítójának, a Herman Ottó Múzeum egykori etnográfus muzeológusának gondolata ma is relevánsnak tekinthető: „Tanítani nagyon nehéz. Az emberismeretet, a kulturális antropológiát talán még inkább. Ezért hát – minden eddigi tapasztalat figyelembe vétele mellett – elsősorban arra kellene törekedni, hogy olyan légkört alakítson ki, amely megengedi az érdeklődőkben eleve meglévő ösztönös tudás felszabadítását, amely nyitottá teszi őket a befogadásra, s amely a külső forrásokból meríthető ismeretekkel párhuzamosan az önismeretét is elmélyíti.” (Kunt, 1993, 127-128.).

Előreléphetünk jelenkorban is, ha az egyetemes tudás elsajátítását tekintjük célunknak, ha a vallási, kulturális, civilizációs, etnokulturális különbségek lényegét megtanítjuk gyermeknek és felnőttnek egyaránt.

Ha fogalmi zűrzavarainkban rendet teremtünk (kultúra, népművelés, szabadművelődés, közművelődés, kultúraközvetítés, kulturális mediáció), ha a közművelődési, kultúraközvetítési, felnőttoktatási, andragógiai, andragógia tanári, kulturális mediátori, humánfejlesztési ..etc., professziók kritikai kötelezettségeinek eleget teszünk, és pontosan megmondjuk, hogy az oktatási rendszerben kit, milyen feladatok ellátására képzünk.

Bibliográfia

BELLÉR Béla

1981. A magyarországi németek rövid története

Magvető Kiadó, Budapest

B. Varga Judit szerk.

2011. Magyar Múzeumi Etikai Kódex

A Pulszky Társaság Alapszabálya, 1. sz. melléklet

Pulszky Társaság Magyar Múzeumi Egyesület, Budapest

EÖTVÖS József

1976. Kultúra és nevelés. Bp. 1–525.

ERDÉLYI János

1961. -- Válogatott művei. Bp. 1–619.

2003. Irodalmi, színházi, közéleti írások és beszédek. Bp. 1–685.

ÉLES Csaba

2010. Szép szavak, mély eszmék a magyar „muszeioni” szemléletért, 63-72.

In: Múzeumandragógia, Szerk.: Kurta Mihály-Pató Mária

Miskolc-Szentendre,

GYULAI Pál

1961. Bírálatok, cikkek, tanulmányok. Bp. 1–685.

HOFER Tamás

1993. Globális kultúra – nemzeti kultúrák – a kulturális szféra jelentősége napjainkban,

In: A komplex kultúra kutatás dilemmái a mai Magyarországon, Szerk, Kunt Ernő és Szarvas

Zsuzsa, Miskolci Egyetem,

A kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszék füzetei 1.

KUNT Ernő

1993. Az antropológia keresése

In: A komplex kultúra kutatás dilemmái a mai Magyarországon, Szerk, Kunt Ernő és Szarvas Zsuzsa, Miskolci Egyetem,
A kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszék füzetei 1.

KURTA Mihály

2007. Múzeumandragógia Paradigmaváltás a múzeumi kultúrák közvetítésében. In: Nyitott kapukkal. Múzeumok ma-holnap. Szerk. Pató Mária. Nyíregyháza–Szolnok, 84–96.

KURTA Mihály

2010. Múzeumandragógia és Múzeummediáció-Innovációs törekvések a múzeumi kultúrák közvetítésében, 23-54.

In: Múzeumandragógia. Szerk.: Kurta Mihály-Pató Mária
Miskolc-Szentendre,

Kurta Mihály-Gajdóczki Zsuzsa-Utry Attila

2010. Múzeumandragógia szakirányú továbbképzési szak képzési és kimeneti követelményei
<http://www.avkf.hu/index.php/kepzesek/szakiranyu-tovabbkepzesek/muzeumandragogia.html>[2010.08.30.]

KURTA Mihály

2010. A felnőttképzés paradigmája a múzeumi kultúrák közvetítésében.

Múzeumcafé – A múzeumok magazinja, 4.4 évfolyam, 2010. augusztus/szeptember 36.-38.

Kurta Mihály

2010. Durkó Mátyás ezoterikus és exoterikus andragógiai tanítása, 103-112.

In: Juhász Erika-Szabó Írma szerk. Nemzetnevelés – felnőttnevelés – közművelődés 442.
Csokonai Kiadó, Debreceni Egyetem, KultúrÁsz Közhasznú Egyesület

KURTA MIHÁLY

2010. MÚZEUMANDRAGÓIA TOVÁBBKÉPZÉSI SZAKIRÁNY AZ APOR VILMOS KATOLIKUS FŐISKOLÁN, 128-134.

In: A Felnőttképzés Perspektívái Nemzetközi Konferencia, Felnőttképzési műhelyek jó gyakorlatai, Főszerkesztő, Csótiné Belovári Anita

Kaposvári Egyetem Pedagógia Kara, Kaposvár

KURTA MIHÁLY

A MÚZEUMANDRAGÓIAI METANARRATÍVA

– A MÚZEUMI KULTÚRAKÖZVETÍTÉS GLOBÁLIS KIHÍVÁSAI –

Elhangzott-megjelenés alatt: Pécsi Tudományegyetem, Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar

Kulturális valóságismeret és EKF 2010 – konferencia és emlékülés

35 éves a pécsi kultúraközvetítő képzés

Pécs, 2010. November 18-19.

R. VÁRKONYI Ágnes

1993. Történeti kultúra a határon?,

In: A komplex kultúra kutatás dilemmái a mai Magyarországon, Szerk, Kunt Ernő és Szarvas Zsuzsa, Miskolci Egyetem,

A kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszék füzetek 1.

SÁRY Mihály

2009. A középkori templomi felnőttnevelés

In: Nonformális – informális – autonóm tanulás

Szerk: Forray R. Katalin D. S.c, habil. – Juhász Erika Ph. D.

Debreceni Egyetem, Debrecen

SZABÓ József

A múzeumok új kihívása: a múzeumandragógia.

http://www.muzeumandragogia.hermuz.hu/adatok/publikaciok/konferenciak/muzandr_20090511/szabojozsef.pdf Letöltés ideje: 2009. 12. 20.

VERES László

2009. Múlt, jelen, jövő. Budapest. In: Comitatus. 2009. március 178. sz. 13–17.